

Aleg. 108.

## Sprawozdanie

Wydziału krajowego o kraj. szkole gospodarstwa lasowego we Lwowie,  
za rok 1893.

### Wysoki Sejmie!

Alegat /. (Alegat) /. daje dokładny pogląd na obrany stan tejże szkoły, nauki w niej wykładane i odbywane ćwiczenia, jak niemniej i skutki usiłowań Wydziału krajowego i grona nauczycieli, ażeby szkoła ta przygotowywała nie tylko teoretycznie, ale zarazem, o ile w szkole jest możliwym i praktycznie, wykształconych leśników, jakich kraj nasz potrzebuje.

Dyrekcya stwierdza, co Wydział krajowy wypowiedział już w zeszłorocznem sprawozdaniu swojem Wysokiemu Sejmowi przedłożonem, że przeprowadzona organizacya szkoły „w pływęła dodatnio na wykształcenie uczniów“. Że szkoła rozwija się, aczkolwiek stosunkowo wolno, w kierunku wytkniętym jej nowym planem naukowym, świadczy relacya znawcy Wgo Sieglera d' Eberswald, którego, jako członka komisji rolniczej, Wydział krajowy na przewodniczącego komisji egzaminacyjnej do egzaminów końcowych w roku 1893 zaprosił. W relacyi swej z dnia 12. sierpnia 1893 powiada p. Siegler, że zauważył, iż „nauka bez uszczerbku w kształceniu teoretycznym nierównież więcej zwróconą jest ku wzbudzeniu praktycznego poglądu uczniów, aniżeli to w dawniejszych latach zauważyłem i dzięki temu wychodzą uczniowie ze szkoły z dostatecznym pojęciem, w których warunkach zastosowanie znajdują poznane zasady teoretyczne“. — Dodać tu należy, że p. Siegler sąd swój opiera nie tylko na spostrzeżeniach podczas egzaminów poczynionych, ale także w czasie zajęcia uczniów w praktyce leśniczej; — od czasu bowiem kiedy Wydział krajowy wysła uczniów krajowej szkoły gospodarstwa lasowego na praktykę wakacyjną, a abiturientów jej na praktykę roczną, przyjmuje ich p. Siegler każdego roku do lasów dóbr Krzeszowickich — i zajmuje się nimi.

Że jednakże, pomimo tego pomyslnego rozwoju, wiele jeszcze jak do zdziałania, że tak pod względem teoretycznej jak i praktycznej nauki są pewne niedostatki, to już Wydział krajowy wypowiedział w poprzednich swoich sprawozdaniach.

Celem usunięcia jednego z najdotkliwiej dających się uczuć niedostatków, postanowił Wydział krajowy wysłać jednego z młodszych nauczycieli, mianowicie p. Bronisława Lipińskiego, w podróż naukową za granicę, ażeby dokładniej poznał racjonalne sposoby eksploatacji lasów, nowsze systemy urządzenia tychże i utrzymywania ich wydajności, i aby zapoznał się ze stosunkami handlowymi drzewa.

Według postanowienia Wydziału krajowego, powziętego na Radzie dnia 3. grudnia 1892 (LW. 51.677/92), po zaciągnięciu opinii krajowej komisji rolniczej i wysłuchaniu Dyrekcyi szkoły, miał p. Lipiński wyjechać w podróż wspomnianą po pierwszym półroczu roku szkolnego 1892/93, to jest z początkiem kwietnia 1893. — Gdy jednakże Dyrekcyja, którą Wydział krajowy wezwał (dn. 3. grudnia 1892 LW. 51.677) ażeby przedłożyła projekt zastępstwa p. Lipińskiego na czas jego podróży, pod dniem 6. lutego 1893, l. 388/92 (Lw. 6970/93) oznajmiła, że starania jej o wyszukanie odpowiedniego zastępcy nie wydały żadnego rezultatu, a nauczyciele szkoły lasowej są zbyt obciążeni, ażeby mogli p. Lipińskiego zastępować, że jednakże Dyrekcyja nie wątpi, że w mowie będące zastępstwo da się łatwiej urządzić od początku nowego roku szkolnego 1893/94, — gdy i kuratoryja szkoły oświadczyła się pod d. 22. lutego 1893 l. 23 (Lw. 9580/93) za tem, ażeby wyjazd p. Lipińskiego do końca roku szkolnego odroczyć, gdyż „poszukując czasu dłuższy, będzie można z pewnością wynaleść zastępcę“ — widział się Wydział krajowy zniewolony odroczyć wyjazd p. Lipińskiego w myśl zgodnych wniosków Dyrekcyi i kuratoryi szkoły.

Nadzieje te jednakże zawiodły, ani Dyrekcyi ani kuratoryi nie udało się po koniec roku szkolnego wyszukać odpowiedniego zastępcę, i wtedy to (dnia 25 lipca 1893 LW. 39.100) postanowił Wydział krajowy, w myśl propozycji p. Lipińskiego, przez Dyrektora szkoły popartej, rozłożyć podróż naukową p. Lipińskiego na dwa okresy — i wysłać go na razie tylko na trzy miesiące (sierpień, wrzesień i październik) do Szwecyi i Niemiec. Można bowiem było łatwiej godziny wykładowe p. Lipińskiego zająć wykładami innych nauczycieli w czasie jednego miesiąca (października), niżeli p. Lipińskiego w jego wykładach cały rok zastępować, gdyby się nie udało z poza grona nauczycielskiego odpowiedniego zastępcę pozyskać.

Bezpośrednio po takim załatwieniu powyższej sprawy znalazła się szkoła w nierównie trudniejszym położeniu: Najpierw Dyrekcyja, a następnie kuratoryja szkoły, zawiadomiły Wydział krajowy (Lw. 39.450/93 i 40.150/93) że p. Demianowski, wykładający przeszło 10 lat miernictwo i Budownictwo, a od kilku lat matematykę zastosowaną i administrację, a nadto uczący rysunków i łowiectwa, zamierza już od miesiąca września 1893 (tj. przed rozpoczęciem nowego roku szkolnego) opuścić służbę krajową, a przyjąć ofiarowaną mu służbę rządową.

Wtedy to zajął się Wydział krajowy sam wyszukaniem fachowo wykształconego młodego człowieka, któryby z początkiem zbliżającego się roku szkolnego mógł p. Lipińskiego, a ewentualnie także i p. Demianowskiego częściowo zastąpić, a z czasem i na profesora leśnictwa wyrobić.

Korzystając ze wskazówek posła Dr. Rutowskiego, którego sprawozdawca o wyszukanie w Wiedniu odpowiedniego kandydata upraszał, wezwał Wydział krajowy (pod d. 8. sierpnia 1893 L. 41842) byłego słuchacza Akademii rolniczo-leśniczej w Wiedniu p. Michała Janeczko, który wszystkie egzamina z wyszczególnieniem poskładał i przy egzaminie ścisłym dyplomowym stopień „doskonale uzdolniony“ (vorzüglich befähigt) otrzymał, ażeby celem bliższego porozumienia ich i omówienia warunków do Lwowa przybył. Na podstawie rokowań przeprowadzonych z p. Janeczko przez sprawozdawcę, w porozumieniu z dyrektorem i przewodniczącym kuratoryi szkoły, powołał Wydział krajowy p. Janeczko (LW. 49.636/93) do zastępowania nauczyciela — adjunkta na rok 1893/4 i odniósł się do ek. Ministerstwa rolnictwa o udzielenie mu na ten czas urlopu (P. Janeczko bowiem, nie mając pewności czyli powołanym zostanie, wstąpił do służby rządowej, przy zarządzie dóbr Nadworniańskich).

W pierwszych dniach września 1893, p. Demianowski na zapytanie nasze oświadczył, że pozostanie na zajmowanej posiadzie. Wydział krajowy jednakże, pomny na trudności jakie przed-

stawiwały się w wyszukaniu odpowiedniego dla p. Lipińskiego zastępcy — i chcąc mieć już zastępcę takiego zapewnionego, czy to gdyby p. Lipiński mógł bez przerwy rozpoczętą podróż kończyć, czy też gdyby tenże, powróciwszy na pierwsze półroczcie, z początkiem drugiego półrocza w dalszą podróż się udał, wezwał p. Janeczka do bezzwłocznego przybycia, skoro otrzymał zawiadomienie ek. Ministerstwa, że przychyłając się do prośby Wydziału krajowego, udzieliło temuż na rok szkolny 1893/94 urlopu.

Równocześnie wezwał Wydział krajowy (pod d. 4. listopada 1893 LW. 57108) tak Dyrekcyę jak i kuratoryę szkoły, ażeby przedstawiły „wnioski swe co do zajęcia p. Janeczki, powołanego głównie do ewentualnego zastępstwa p. Lipińskiego, wysłanego w podróż naukową“.

Na wniosek Dyrekcyi pod dniem 12. listopada 1893 l. 290, na ręce kuratoryi szkoły przedłożony i przez przewodniczącego tejże kuratoryi pismem z d. 13. listopada 1893 l. 40 (LW. 59.502/93) poparty, zatwierdził Wydział krajowy projekt Dyrekcyi, według którego p. Janeczko poręczonym został wykład „Użytkowania lasu“ (pozyskania płodów leśnych), z obowiązkiem, ażeby bywał na wykładach i demonstracyach przedmiotów wykładanych przez p. Lipińskiego, by przygotował się w ten sposób, tak pod względem treści jak i formy wykładów, mógł po nim objąć bezpośrednio dalsze wykłady i demonstracje. Załatwienie jednakże wniosku Dyrekcyi, ażeby p. Lipiński w marcu 1894 (tj. już po pierwszym półroczu 1893/94) udał się w dalszą podróż naukową, i by od tego czasu p. Janeczko zastępstwo jego objął, adroczyl Wydział krajowy aż do przedłożenia przez p. Lipińskiego sprawozdania z wyniku jego dotychczasowej podróży naukowej, a zarazem i z tego powodu, ażeby miał możność przekonać się dokładnie, czyli p. Janeczko, posiadający gruntowne wykształcenie fachowe, świadectwami udowodnione, posiada także inne przymioty dobremu nauczycielowi potrzebne.

Wydział krajowy uwolnił p. Demianowskiego na wniosek Dyrekcyi, poparty przez przewodniczącego kuratoryi (LW. 40.150/93), od wykładów budownictwa lądowego i wodnego, tudzież rysunków i powołał do tychże, na propozycyę dyrekcyi i przewodniczącego kuratoryi, p. Władysława Widta, inżyniera cywilnego i zastępcę profesora geodezyi przy ek. szkole politechnicznej we Lwowie, wyznaczając temuż, jako nauczycielowi pomocniczemu (docentowi) 500 zł. w. a.

Oprócz więc wymienionych w sprawozdaniu dyrekcyi (alegat) nauczycieli, czynni są obecnie jeszcze pp. Michał Janeczko i docent Władysław Widt.

Celem przygotowania na przyszłość potrzebnych sił nauczycielskich, rozpisal Wydział krajowy konkurs na stypendya, przez Wysoki Sejm przeznaczone dla kandydatów chcących się na nauczycieli leśnictwa kształcić. Na wniosek krajowej komisji dla spraw rolniczych, udzielił Wydział krajowy wspomniane stypendya słuchaczom studyum leśniczego na akademii rolniczo-leśniczej w Wiedniu: Stanisławowi Górskiemu i Stanisławowi Sokołowskiemu. Pierwszy z nich, (St. Górski) ukończony prawnik, a obecnie słuchacz trzeciego roku studyum leśniczego, pobierający stypendyum rządowe w wysokości 400 zł., otrzymał na rok 1893/94 stypendyum dodatkowe w kwocie 300 zł. z funduszu krajowego, na podstawie szczegółowego planu dalszych studyum Wydziałowi krajowemu przedłożonych, — drugi zaś, (St. Sokołowski), maturzysta, a od roku 1880 leśniczy praktyczny, z egzaminem państwowym na gospodarza lasowego (wyższym), słuchacz pierwszego roku studyum leśniczego w Wiedniu, otrzymał z funduszu krajowego stypendyum w kwocie 600 złr. w. a.

Jak na wstępie powiedziano, pomimo znacznego postępu w kierunku wykształcenia praktycznego uczniów krajowej szkoły gospodarstwa lasowego, skonstatowanego przez delegatów

Wydziału krajowego, dają się jeszcze pod tym względem uczuć pewne niedostatki. Niedostatki te, ujawniają się najwyraźniej przy egzaminie ogólnym z całości nauk zawodowych, przy którym egzaminandzi otrzymują temat do pisemnego wypracowania, mającego wykazać że zdają sobie sprawę, w jakich warunkach i w jaki sposób w praktyce zastosować mają nabytą z różnych działów leśnictwa wiedzę.

Ponieważ pomimo przedkładanych świadectw, przyjmowani do szkoły bardzo mało wiadomości z odbytej praktyki przynoszą — kilkutygodniowa zaś praktyka wakacyjna, na jaką uczniowie po skończeniu roku drugiego a przed rozpoczęciem roku trzeciego nauki, obowiązani są odbyć według wskazówek Dyrekcyi szkoły, już z tego powodu jest niedostateczną, że uczniowie ci nie słuchali jeszcze najważniejszych działów nauki leśnictwa, głównie na trzecim roku wykładanych — zamierza Wydział krajowy zaprowadzić w najbliższym czasie obowiązkową praktykę wakacyjną również i dla uczniów r. III-go; po odbyciu dopiero tej drugiej kilkutygodniowej praktyki, według instrukcyi przy sprawozdaniu Wydz. krajowego L. 7634/92 za rok 1891 Wysokiemu Sejmowi przedłożonej, przystępowaliby uczniowie do egzaminu końcowego ogólnego.

Praktyka ta kilkutygodniowa, na którą udawaliby się uczniowie po egzaminach z ostatniego półrocza III-go roku, posłużyłaby nie tylko do częściowego uzupełnienia nabytej wiedzy teoretycznej osobistymi spostrzeżeniami, tudzież datami z praktyki zaczerpniętymi, ale także w pewnym stopniu do odpoczynku umysłowego po wysilającej pracy w ostatnim półroczu.

W roku 1893 podobnie jak i roku poprzedniego, nauczyciele krajowej szkoły gospodarstwa lasowego brali udział w czynnościach po za obrębem szkoły i ich obowiązków, ale w zakresie tychże zawodu leżących. — Mianowicie: Dyrektor Tyniecki wysłany był przez Wydział krajowy do zbadania kultur torfowych i stacyi doświadczalnej tychże kultur w Rudniku, — Prof. Demianowski zajęty był w czasie wakacji organizacją i kontrolą lasów prywatnych, — a Prof.-adiunkt Lipiński, przed wyjazdem za granicę, czynny był w komisji organizacyjnej i lustracyjnej lasów miasta Lwowa.

Sprawa sprzedaży gruntu na „Szumanówce“, a względnie zamiany gruntu tego na inny do użytku krajowej szkoły gospodarstwa lasowego odpowiedniejszy, mało postąpiła. — Na odezwę naszą LW. 55.221/92 oznajmiło c. k. Namiestnictwo, że c. k. Ministerstwo Wyznań i oświaty zgodziło się na oddanie Wydziałowi krajowemu powierzchni około 2 morgowej gruntu, o którym w Sprawozdaniu Wydziału krajowego z dnia 21. kwietnia 1893 LW. 19.797/93 mowa była, pod warunkiem wszakże, że Wydział krajowy postawi kosztem funduszu krajowego i kosztem tegoż funduszu utrzymywać będzie, parkan, pomiędzy gruntem w użytku c. k. Szkoły weterynaryi pozostałym, a gruntami sprzedac się mającymi.

Na warunek ten, a mianowicie na część drugą tegoż, nie mógł się Wydział krajowy zgodzić — przedstawił niemożność przyjęcia takiego warunku odezwą do LW. 59.928/93 i ofiarował uiszczyć do kasy rządowej na postawienie wymaganego parkanu kwotę 666 zł. obliczoną kosztem przez oddział techniczny Wydziału krajowego jako na postawienie takiego parkanu potrzebną.

Odezwą z dnia 11 listopada 1893 L. 86.992 zawiadomiło c. k. Namiestnictwo, że gotowe przedstawić Ministerstwu Wyznań i oświecenia wnioski na odstąpienie od warunku utrzymania parkanu, ponieważ jednakże kwota przez Wydział krajowy ofiarowana wydaje mu się niedostateczną, zapytuje, czy Wydział krajowy zgodziłby się na to, ażeby Namiestnictwo zarządziło

wystawienie parkanu, odpowiedniego potrzebie, a wysokość kosztów — którą dopiero po zabezpieczeniu robót mogą być dokładnie wiadome — fundusz krajowy przedsiębiorcy wypłacił. Na taki nieokreślony warunek nie mógł się Wydział krajowy zgodzić. Sprawa więc jeszcze w toku. Po jej ostatecznem załatwieniu postanowił Wydział krajowy rozpisać oferty, a przy załatwieniu tychże zastosuje się do uchwały Wysokiego Sejmu w sprawie petycji Towarzystwa łyżwarskiego w dniu 18 maja 1893 powziętej. Nadmienić tutaj musi Wydział krajowy, że komisya rzeczoznawców, do oszacowania sprzedać się mającego gruntu przez Wydział krajowy wydelegowana, oszacowała wartość tego gruntu na 14.000 zł. w. a. przy parcelacyi częściowej.

Kończąc niniejsze Sprawozdanie Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sprawozdanie Wydziału krajowego o krajowej Szkole gospodarstwa lasowego we Lwowie, za rok 1893 przyjmuje Sejm do wiadomości.

**Z Rady Wydziału krajowego król. Galicyi i Lodomeryi wraz z W. Ks. Krakowskiem.**

Lwów dnia 19. stycznia 1894.

Marszałek krajowy:

***Sanguszko*** w. r.

Członek Wydziału krajowego

***Romanowicz*** w. r.

sprawozdawca.

## Sprawozdanie

Dyrekcji krajowej szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie,  
za rok szkolny 1892/93.

Przystępując do sprawozdania za rok 1892/93, stwierdza Dyrekcya, że reforma szkoły polegająca na rozłożeniu nauki na lat trzy i wprowadzeniu systematycznych ćwiczeń praktycznych i częstych wycieczek do lasów, wpłynęła dodatnio na wykształcenie fachowe uczniów, jak to się okazało przy końcowym ogólnym egzaminie z przedmiotów ściśle leśniczych, jakoteż na zadaniach z urzędzenia lasu a nawet na sprawozdaniach z praktyki wakacyjnej, przez uczniów wypracowanych.

Rozkład nauki na trzy lata umożliwił rozszerzenie wykładów wszystkich nauk a głównie nauk ważnych dla leśniczego, mającego być kiedyś samoistnym gospodarzem leśnym; — zwiedzenie zaś lasów podczas wycieczek dopełnia bardzo skutecznie przepisaną przed—szkolną jednoletnią praktykę leśniczą, prawie zawsze bardzo wątpliwej wartości, jeżeli kandydat odbywał ją tylko dla dopełnienia warunków przyjęcia.

### Nauki w krajowej szkole gospodarstwa lasowego wykładane są następujące :

#### I. Nauki zawodowe główne:

Encyklopedia leśnicza, jako wstęp do nauki leśnictwa (Propädeutyka).

Uprawa i pielęgnowanie lasu.

Ochrona lasu.

Użytkowanie lasu.

Wymiar drzew i drzewostanów.

Oszacowanie wartości lasu.

Urządzenie gospodarstwa lasowego.

Adminiztracya leśna i rachunkowość.

Łowiectwo i rybactwo.

Inżynierya leśnicza (geodezya, budownictwo, regulacya i zabudowanie dzikich potoków, melioracye leśne).

#### II. Nauki podstawowe i pomocnicze:

Język polski i niemiecki.

Geografia fizyczna i polityczna.

Matematyka ogólna i zastosowana.  
 Fizyka experimentalna.  
 Meteorologie i klimatologia.  
 Chemia ogólna.  
 Technologia leśna.  
 Geometria wykreślana.  
 Mechanika ogólna i zastosowana.  
 Rysunki.  
 Mineralogia i geologia.  
 Pedologia (ziemioznawstwo).  
 Botanika ogólna i szczegółowa leśnicza.  
 Zoologia ogólna i szczegółowa leśnicza.  
 Ekonomia społeczna.  
 Statystyka leśnicza.  
 Ustawodawstwo.  
 Encyklopedia rolnictwa.

Wykłady odbywają się, z wyjątkiem soboty przeznaczonej na wycieczki, codziennie, w regule w godzinach przedpołudniowych.

Demonstracje i ćwiczenia praktyczne, tudzież konserwatorya z leśnictwa, a w końcu i nauka rysunków, odbywają się w regule o godzinach popołudniowych.

Trwanie nauk. Nauka teoretyczna i praktyczna w krajowej szkole gospodarstwa lasowego rozłożoną jest na lat trzy, w ten sposób, że na roku pierwszym wykładane są nauki podstawowe, na następujących zaś dwóch latach, nauki zawodowe leśnicze główne, tudzież pomocnicze. Rozkład ten nauk umożliwia przyjmowanie bezpośrednio na drugi rok nauki takich kandydatów, którzy szkołę średnią ogólną z egzaminem dojrzałości ukończyli i posiadają już dostateczne przygotowanie z nauk podstawowych, ażeby cały kurs nauki zawodowej w dwóch latach ukończyć.

Egzamina w krajowej szkole gospodarstwa lasowego we Lwowie są: 1. półroczne promocyjne, które każdy uczeń składać jest obowiązany w terminie oznaczonym; i 2. końcowe ogólne (przed osobną komisją egzaminacyjną) z całości nauk zawodowych głównych. Dopiero po złożeniu tego egzaminu otrzymać może uczeń: „świadczenie ukończenia nauk“.

### Warunki przyjęcia uczniów są następujące :

#### A. Na rok pierwszy nauki:

- 1) ukończenie 17. roku życia.
- 2) ukończenie z dobrym postępem 6 klas gimnazjalnych lub szkoły realnej,
- 3) wykazanie się odbyciem przynajmniej jednorocznej praktyki w leśnictwie pod kierunkiem egzaminowanego gospodarza leśnego,
- 4) kandydaci, którzy nie posiadają studyów pod 2. wymienionych, mogą być przyjęci na podstawie egzaminu wstępnego, jeżeli przynajmniej 4. klasę gimnazjalną lub szkoły realnej ukończyli.

B. Na rok drugi nauki, przyjęci być mogą kandydaci, którzy czyniąc zadość warunkom pod A. 1 do 3 wymienionym, wykazają nadto, że szkołę średnią ogólną z egzaminem

dojrzałości ukończyli, a w terminie przez Dyrekcjęznaczonym złożą egzamin wstępny z nauk przyrodniczych, w zakresie na pierwszym roku nauki w krajowej szkole gospodarstwa lasowego wykładanym.

Tak kandydaci na rok I. jak i na rok II. nauki. muszą udowodnić świadectwem lekarskim że są zdrowi i fizycznie dobrze rozwinięci.

## Grono nauczycielskie i wykładane przez nie przedmioty w roku szkolnym 1891/92.

### A) Nauczycieli stali:

1) Dyrektor szkoły: Prof. Władysław Tyniecki wykładał: Encyklopedyę leśnictwa (Propädeutykę) i literaturę leśnictwa. — Hodowlę i pielęgnowanie lasu. — Mineralogię i geologię. — Pedologię (gruntoznawstwo).

2) Prof. Zygmunt Demianowski: Administrację leśniczą. — Szacowanie wartości lasu. — Matematykę zastosowaną. — Geodezyę. — Budownictwo. — Łowiectwo.

3) Prof. adjunkt Bronisław Lipiński: Urządzenie gospodarstwa lasowego. — Wymiar drzew i drzewostanów. — Użytkowanie lasu. — Rachunkowość. — Zabudowanie dzikich potoków.

4) Prof. adjunkt Bronisław Błocki: Botanikę ogólną i leśniczą. — Zoologię ogólną i leśniczą. — Meteorologię i klimatologię. — Ochronę lasa.

5) Jedna posada Profesora fachowego nieobsadzona.

### B) Docenci:

1) Marcei Białobrzęski: Język polski i niemiecki. — Geografia fizyczna i polityczna.

2) Dr. Władysław Zajęczkowski: Matematyka.

3) Dr. Placyd Dziwiński: Geometria wykreslna.

4) Dr. Zdzisław Stanecki: Fizyka eksperymentalna.

5) Bogdan Maryniak: Mechanika ogólna i zastosowana.

6) Dr. Bronisław Radziszewski: Chemia ogólna.

7) Dr. Bronisław Pawlewski: Technologia.

8) Dr. Władysław Ostrożyński: Ustawodawstwo.

9) Zygmunt Strusiewicz: Encyklopedia rolnictwa.

## Średki naukowe.

Biblioteka szkolna prowadzona jest i nadal przez dyrektora Tynieckiego. Zwiększyła się o 80 dzieł nowych, nie licząc tomów i zeszytów dzieł większych zwolna wychodzących. Zakupywano tylko najpoważniejsze naukowe dzieła, między którymi kilka jest bardzo drogiech wydań, koniecznych jednak w bibliotece szkolnej naszej, ponieważ potrzebne bywają profesorom, w bibliotekach zaś lwowskich, przystępnych ogółowi (publicznych), z reguły nie znajdują się.

Przy końcu roku darowała pani Lipińska, wdowa po śp. profesorze uniwersytetu Mikołaju Lipińskim, partycję książek treści przyrodniczej, geograficznej i filozoficznej, które jeszcze nie są wysortowane i wciągnięte w inwentarz.

Prenumerowano następujące czasopisma:

1. Land- und forstvirthschaftliche Unterrichtszeitung.
2. Zeitschrift für Forst und Jagdwesen.
3. Forstvirthschaftliches Centralblatt.



4. Centralblatt für das gesammte Forstwesen.
5. Allgemeine Forst und Jagdzeitung.
6. Oesterreichische Forst-Zeitung.
7. Waidmanns-Heil!
8. Oesterreichische botanische Zeitschrift.
9. Ekonomista polski.
10. Wędrowiec.

W darze od Towarzystwa leśnego galicyjskiego otrzymuje szkoła czasopismo Sylwan.

Z biblioteki korzystali nietylko nauczyciele ale i uczniowie szkoły bardzo często. Ponieważ czytelnię w gmachu szkolnym nie ma gdzie urządzić, przeto dzieła i czasopisma wypożyczone bywają do domu za rewersem.

Zbiory botaniczne i zoologiczne, oddane p. adj. Błockiemu, były dokompletowywane dokupnem okazów zoologicznych i roślinami na wycieczkach zbieraniami. Z kupionych okazów zoologicznych są najważniejsze bardzo piękne preparaty, przedstawiające rozwój szaranczaka, owadów, żaby i ryby.

Zbiory mineralogiczne i petrograficzne pod zarządem dyr. Tynieckiego zostały pomnożone nowymi, częścią kupionymi, częścią darowanymi okazami. Zakupiono też zasadnicze postacie sześciu układów krystalograficznych z drutu i skałę twardości, dla pedologii zaś aparat do szlamowania ziemi Nobel'a.

Zbiór narzędzi do hodowli lasu, pod dozorem dyr. Tynieckiego, pomnożył się tylko niewielu narzędziami do uprawy ziemi przy praktycznych ćwiczeniach.

Zbiór narzędzi do miernictwa, będący pod dozorem prof. Demianowskiego, pomnożony został kilkoma bardzo cennymi nabytkami jak: Przyrząd do oznaczania południka astronomicznego, Teodolit repytycyjny, Talhygraf Schlesingera, krzyż przyzmatyczny Bauernfeinda i inne pomniejsze.

Zbiór narzędzi do mierzenia drzew, pod dozorem p. adj. Lipińskiego, wzbogacił się nabytkiem; klupy metalowej Friedrichs'a, klupy cyrkłowej, klupy laskowej, Dendrohyposometru i ksylometru Hartiga.

Dyrekcya zakupiła średni (13 × 18 cm.) aparat fotograficzny Wenera do użytku przy wycieczkach, mianowicie do zdejmowania obrazów takich przedmiotów, które ulegać mogą z czasem zepsuciu a dokładna ich podobizna jest dla nauki ważną.

Ogród botaniczny pomnożony został cennymi okazami zakupionymi u Diecka w Zöschén i Späthe w Berlinie, jakoteż zbiorem wierzb otrzymanym bezpłatnie z leśnej doświadczalni w Mariabrunn, ale niestety ucierpiał też bardzo dotkliwie w ciągu zimy z r. 1892 na rok 1893 przez niezwykle mrozy, które kilka nader rzadkich gatunków drzew i krzewów uszkodziły lub zniszczyły. Słoty długotrwałe, jakoteż w niezwykłej ilości grasujące pędraki, wyrządziły też dotkliwe straty w części ogrodu szkółkowej.

### Frekwencya uczniów i egzamina.

Na rok szkolny 1892/93 zgłosiło się 23 kandydatów, z których przyjęto na rok pierwszy 17, mianowicie:

- a) Bez egzaminu wstępnego 5.
- b) Po złożeniu egzaminu wstępnego 6.
- c) Jako repetentów 6.

Niezdali egzaminu wstępnego 3.

Niedopuszczeni zostali do egzaminu 3.

#### R o k II

Na rok drugi zapisanych było 14 uczniów, z tych:

a) Przeszli z roku I. na II-gi 12-tu.

b) powtarzali rok II-gi 2.

#### R o k III.

Na roku trzecim było zapisanych 8 uczniów.

Stan uczniów na początku roku szkolnego 1892/93 był więc następujący:

Na roku I.	.	.	17
" " II.	.	.	14
" " III.	.	.	8
razem	.	.	39

Stan ten zmienił się jednak w ciągu roku szkolnego, mianowicie:

Z I. roku ubyło 4:

Filewicz Jan,  
Kędzierski Jan,  
Kraśnicki Piotr,  
Markowski Feliks.

Z roku II. ubyło 5:

Chrzanowski Bronisław,  
Derzko Joachim,  
Lipski Konstanty,  
Pająk Władysław,  
Tascher Józef.

Z roku III. ubył jeden przez śmierć:

Repka Ludwik.

Z końcem roku szkolnego 1892/93 było więc uczniów:

na I. roku	.	.	13
" II. "	.	.	9
" III. "	.	.	7
razem	.	.	29

Wynik egzaminów z drugiego półrocza roku szkolnego 1892/93 był następujący:

#### N a r o k u I.

Do egzaminu przystępowało uczniów 13. z tych:

a) otrzymało bezwarunkowe przejście na rok II. uczniów 8;

b) przeszło z poprawką 4;

c) nie otrzymał przejścia na rok II. 1.

#### N a r o k u II.

Do egzaminu przystępowało uczniów 9, z tych otrzymało:

a) bezwarunkowo przejście na rok trzeci 7;

b) przeszło z poprawką 2.

## N a r o k III.

Do egzaminu przystępowało uczniów 7. z których

a) 6 złożyło egzamin z postępowaniem upoważniającym do złożenia egzaminu końcowego ogólnego, mianowicie:

1. Batycki Kazimierz,
2. Bernolak Antoni,
3. Dembiński Czesław,
4. Kolowski Iwan,
5. Olszewski Aleksander,
6. Zajkow Gabriel,

b) Nie zdał egzamin 1.

Tych sześciu uczniów przystąpiło do egzaminu ogólnego końcowego, który zdało jednak tylko pięciu, z następującymi postępowaniami:

Batycki K.	—	z postępowaniem dobrym,
Bernaluk A.	—	„ dostatecznym,
Dembiński Cz.	—	„ dobrym,
Kolowski J.	—	„ dostatecznym,
Zajkyw S.	—	„ dobrym.

Tak więc pięciu uczniów ukończyło trzechletni kurs nauk z egzaminem ogólnym końcowym.

Jednemu uczniowi pozwolono składać egzamin powtórnie po upływie jednego roku.

Wszystkie egzamina były przeprowadzone ściśle podług przepisu, w obecności assesorów proponowanych przez Dyrekcję i zatwierdzonych przez Wysoki Wydział krajowy; — końcowy ogólny zaś egzamin odbył się w obec delegata kuratorji i komisarzy mianowanych przez Wydział krajowy i c. k. Namiestnictwo. Klasyfikacje odbywały się bardzo ściśle z uwzględnieniem wypracowań i sprawozdań pisemnych tak z wycieczek kursowych jak i praktyk wakacyjnych, jakoteż z uwzględnieniem praktycznych ćwiczeń, przy egzaminie z 2go półrocza III. roku, z szczególnem uwzględnieniem wypracowania pisemnego (elaboratu) z urzędzenia lasu, opartego na przykładzie rzeczywistym i na danych z niego wziętych. Te elaboraty załącza Dyrekcya.

### Ćwiczenia praktyczne i wycieczki naukowe.

Rok szkolny 1892/93 niesprzyjał w ogóle wycieczkom naukowym i ćwiczeniom praktycznym po za obrębem szkoły z powodu niestałości pogody.

Ćwiczenia praktyczne odbywały się tak w obrębie szkoły jak po za nią, kierowali zaś nimi nauczyciele Błocki, Demianowski, Lipiński, Dziwiński, Białobrzeski, Maryniak i dyr. Tyniecki.

Ćwiczenia w obrębie szkoły urządzane były w ogrodzie szkolnym i w salach wykładowych, nie tylko w godzinach popołudniowych na ćwiczenia przeznaczonych, ale także w soboty, jeżeli z ważnych powodów nie było wycieczki lub ćwiczeń po za obrębem szkoły.

Ćwiczenia po za obrębem szkoły całodziennie i dłuższe, jako dopełnienie nauki teoretycznej na obiektach rzeczywistych, były szczególnie starannie przeprowadzone; najrozleglejsze ćwiczenia praktyczne przeprowadzali pp. Demianowski z miernictwa i Lipiński z urzędzenia, bo nie tylko po za obrębem szkoły i wielodniowe ale dopełniane wypracowaniami w szkole. Pp. Błocki i

Tyniecki odbywali ćwiczenia podobne głównie przy sposobności wycieczek pół- i jednodniowych umyślnie przedsięwziętych w bliższe i dalsze okolice Lwowa.

Wycieczek większych, jednodniowych, połączonych z ćwiczeniami praktycznymi było 12, mianowicie.

a) Botaniczno zoologiczne z I. rokiem, pod przewodnictwem p. Błockiego:

- 1) 29. października 1892 do Zubrzy i Sichowa.
- 2) 2. listopada 1892 do Brzuchowiec.
- 3) 12. listopada 1892 do Winnik.
- 4) 15. kwietnia 1893 do Hołoska.
- 5) 6. maja 1893 do Brzuchowiec i Hołoska.
- 6) 30. maja 1893 do Winnik.
- 7) 3. czerwca 1893 do Brzuchowiec i Hołoska.
- 8) 10. czerwca 1893 do Zubrzy
- 9) 17. czerwca 1893 do Lesienie.
- 10) 24. czerwca 1893 do Brzuchowiec.

b) geologiczne z I. rokiem:

- 11) 13. maja do Grybowic z dyr. Tynieckim. (Uczniowie złożyli pisemne sprawozdanie).

c) technologiczna z II. i III. rokiem.

12) 8. lipca do Skolego dla zwiedzania tartaków, składów drzewa i wielkich szkółek pod kierunkiem prof. Maryniaka i dyr. Tynieckiego.

Kilkodniowe praktyczne ćwiczenia odbywały się z II. i III. rokiem w lesie winnickim.

a) Ćwiczenia z Miernictwa pod kierunkiem p. Demianowskiego od dnia 19. do 24. i od 26. do 27. czerwca włącznie; przerwa spowodowana była ulewnymi deszczami.

b) Ćwiczenia z urzędzenia lasu pod kierunkiem p. Lipińskiego, w dniach 14, 18, 21, 24, 26 i 27. czerwca. Przerwy spowodowane czyścią słotnym czasem, częścią koniecznością przerobienia zebranych dat w szkole.

Wycieczki leśnicze były w wyższym jeszcze stopniu utrudnione niżeli ćwiczenia praktyczne, przeważnie w bliskości Lwowa odbywane. W jesieni roku 1892 nie podjęto żadnej dłuższej wycieczki z powodu obawy przed cholera, na wiosnę zaś i i początku lata r. 1893 gdy zwykle czas najprzyjemniejszy wycieczkom, były one często utrudniane niepogodą; najważniejsza zaś wycieczka, obliczona na 5 do 6 dnia, wycieczka do Mizunia i w góry tamtejsze, uniemożliwiona została strasznymi ulewami i powodzią, które właśnie gdy przybyliśmy na wycieczkę, nawiedziły tamtejsze strony i zmusiły nas do powrotu już z Wygody. Najlepszą wskazówką trudów i położenia naszego może być, że przy odwozie, zmuszeni koniecznością, przebyliśmy drogę z Doliny do Bolechowa wzdłuż toru kolejowego pieszo, przy nieustającej ulewie i pod grozą zamknięcia między wezbranami ramionami rzeki Świcy i kilkudniowego głodu, gdyby mosty kolejowe na ramionach rzeki zostały przerwane. W Bolechowie przyjął nas i ulokował na noc pan Hetper c. k. zarządca lasów; bez jego życzliwej pomocy pomieszczenie tylu uczniów i trzech prof. byłoby w małym, ludnością przepelnionem miasteczku, połączone z największymi trudnościami.

Pomimo przeszkód odbyto pod przewodnictwem dyrektora Tynieckiego, prof. Demianowskiego i prof. adj. Lipińskiego, łącznie z nieudaną wycieczką do Mizunia, wycieczek większych 13. Z 9 wycieczek uczniowie składali pisemne sprawozdania, które następnie po przeglądnięciu przez dotyczących profesorów i ocenieniu, były przedmiotem repetytorium i konwersatoryów.

Wycieczki te były:

1) dnia 22. października 1892 z II-gim rokiem do Brzuchowic i Hołoska, dyrektor Tyniecki.

2) dnia 5. listopada 1892 z II-gim rokiem do Biłohorszczy, prof. Demianowski.

3) dnia 23. listopada 1892 z III-cim rokiem do Winnik, pr. adj. Lipiński.

4) dnia 14. stycznia 1893 z II-gim i III-cim rokiem do Brzuchowic, dyr. Tyniecki i pr. adj. Lipiński.

5) dnia 18. marca 1893 z III-cim rokiem do Winnik, pr. adj. Lipiński.

6) dnia 18. marca 1893 z I-ym i II-gim rokiem do Brzuchowic i Hołoska, dyrektor Tyniecki.

7) dnia 15. kwietnia 1893 z I-ym i II-gim rokiem do Brzuchowic i Hołoska z dyrektorem Tynieckim.

8) dnia 6. maja 1893 z II-gim i III-cim rokiem do Sądowej Wiszni, dyrektor Tyniecki i pr. adj. Lipiński.

9) dnia 19. maja 1893 z II-gim i III-cim rokiem do Basiówki, prof. Demianowski i pr. adj. Lipiński.

10) w dniach 5, 6 i 7. czerwca 1893 z II-gim i III-cim rokiem, dyr. Tyniecki, prof. Demianowski i pr. adj. Lipiński.

Oprócz tego uczniowie II-go i III-go roku odbyli trzy wycieczki jednodniowe pod przewodnictwem pp. Demianowskiego i Lipińskiego do Brzuchowic i Zubrzy w dniach 12. listopada 1892, 15. i 27. kwietnia 1893, przy których, oprócz ogólnego pouczenia, odbyły się głównie ćwiczenia z narzędziami mierniczymi, przeto uczniowie nie składali sprawozdań pisemnych.

Większość wycieczek tegorocznych odbywała się w lasach, będących własnością gminy miasta Lwowa, za zezwoleniem J. Wielm. prezydenta Mochnackiego; przy wszystkich wycieczkach pp. leśniczowie rewirów zwiedzanych, kilkakrotnie także inspektor lasów miejskich p. Schupp Roderyk, towarzyszyli nam i udzielali wszelkich żądanych wyjaśnień, ułatwiając takiem postępowaniem osiągnięcie celów naukowych wycieczek.

Wycieczka do Sądowej Wiszni (6. maja 1893) miała na celu zwiedzenie zalesień zwiewnych piasków w tamtej okolicy. P. Linderski, kierownik zalesień na piaskach w powiatach mościskim i jaworowskim, przybył umyślnie z Jaworowa i przewodniczył nam w całej okolicy, dając potrzebne objaśnienia.

Podczas wycieczki do Skolego, przyjął nas bardzo gościnnie w imieniu właścicieli Skolego dyrektor tych dóbr p. Weissbach, który nam również nietylko przy oglądaniu zakładów tamtejszych leśno przemysłowych ale także w szkółkach na ogromną skalę założonych, jakoteż w lesie był niezmiernym i doskonałym przewodnikiem.

Wycieczek leśnych było więc w r. 1892/3 razem z nieudaną wycieczką do Mizunia 13, łącznie zaś z wycieczkami dla szczegółowych celów naukowych (botanika, zoologia, geologia mechaniczna zastosowana) było w r. szkolnym 1892/3 ćwiczeń praktycznych po za obrębem miasta razem 26 i 2 wielkie praktyczne ćwiczenia.

Praktykę wakacyjną odbyć obowiązanych było 9 uczniów, przechodzących z II-go roku na III-ci, odbyło ją jednak tylko 8, uczeń Barbaszewski bowiem, z powodu słabości, praktyki wakacyjnej nie odbywał, obowiązany jest jednak ją odbyć po ukończeniu III-go roku, poczem dopiero przypuszczony zostanie do końcowego ogólnego egzaminu.

#### Praktyka wakacyjna:

a) z zasiłkiem na utrzymanie, udzielonym przez Wys. Wydział krajowy, odbyli:

1) Krygowski Teofil w dobrach Brody.

2) Kukaczka Józef w dobrach ks. Jerzego Czartoryskiego.

3) Reichart Franciszek w dobrach fundacyi śp. hr. Skarbka.

4) Signio Hipolit w dobrach hr. Karola Lańkorońskiego.

5) Szczur Wilhelm pod kierownictwem pensyonowanego radcy leśnego Brodowicza, w lasach należących do dóbr Oslak, Cyrzuka i Bratkowice.

b) bez zasiłku na utrzymanie odbywać mieli praktykę wakacyjną i z wyjątkiem Caczewa we wskazanych miejscach odbyli:

6) Caczew Trifon w lasach c. k. dóbr rządowych.

7) Chołoniewski Tomasz pod kierownictwem profesora Demianowskiego w lasach hr. Baworowskiego.

8) Popow Iwan w lasach c. k. dóbr państwowych.

Sprawozdania i dzienniki z praktyki złożyli wszyscy w krótkie po rozporządzeniu roku szkolnego 1893|94 w Dyrekeyi, która w myśl rozporządzenia Wydziału krajowego przydziałała je kolejno profesorom fachowym do oceny, poczem były przedmiotem publicznych z uczniami przeprowadzonych konwersatoryów ze stosownem pouczeniem, a następnie na sesyi umyślnie zwołanej dnia 3. grudnia 1893 roku były przedmiotem szczegółowej dyskusyi i oceny, w skutek czego trzy sprawozdania zostały uczniom zwrócone do uzupełnienia, między temi sprawozdaniami Caczewa, który otrzymawszy jako żonaty człowiek dwutygodniowy urlop, udał się do Bułgarii, gdzie zatrzymany niebezpieczeństwem choiery, szerzącej się na Węgrzech i w naddunajskich prowincyach, zwiedzał lasy swojej ojczyzny, z czego złożył sprawozdanie przez nikogo nie koramizowane i niedostateczne.

Ze stypendyów dla abiturjentów na jednoroczną praktykę korzystał z uczniów, którzy rok szkolny 1891|92 ukończyli, tylko jeden: Teodor Schmidt, który ją odbył w lasach rządowych, należących do c. k. zarządu w Dobromilu. Sprawozdania miesięczne składał regularnie, ogólnego sprawozdania jednak dotąd nie złożył.

Drugim abiturjentem stypendystą był Podczaszyński Michał, który szkołę ukończył z dobrym postępem w roku szkolnym 1890|91, ale zmuszony odbyć służbę wojskową jednoroczną, otrzymał stypendyum dopiero w roku 1892. Na początek udał się do dóbr hr. A. Potockiego Krzeszowice, z powodu jednakże dłuższej choroby musiał praktykę w miesiącu marcu 1893 przerwać.

Stypendya szkolne nadane były ogółem 21 uczniom. Po szczególe korzystali z nich:

Na I roku dziesięciu.

Na II roku ośmiu.

Na III roku czterech.

Zakończając ogólne sprawozdanie za rok szkolny 1892|93 wyrazić musi Dyrekeya po dziękowaniu wszystkim członkom grona nauczycielskiego, tak stałym jak niestałym, że Dyrekeyę wspierali gorliwie we wszystkich pracach, mających na celu pomyślny rozwój szkoły i dobre wykształcenie jej uczniów.

Lwów dnia 15. grudnia 1893.

**Władysław Tyniecki**

Dyrektor krajowej szkoły gospodarstwa lasowego.